

แนวคิดเรื่องพระเมตเตยยะในวรรณกรรมพระพุทธศาสนาล้านนา*

Concept of Metteyya in Lan Na Buddhist Literature

วิโรจน์ อินทนนท์

Viroj Inthanon

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Chiang Mai University, Thailand

E-mail: v_inthanon@yahoo.com

บทคัดย่อ

แนวคิดเรื่องพระเมตเตยยะผู้ซึ่งจะเป็นพระพุทธเจ้าในอนาคตถูกยอมรับกันทั้งในพระพุทธศาสนาเถรวาทและมหายาน แต่ในคัมภีร์หลักของพระพุทธศาสนาเถรวาทคือพระไตรปิฎก ได้กล่าวถึงเรื่องราวของพระองค์ไว้น้อยมากจะมีก็แต่คัมภีร์ในยุคคลังในลังกาและล้านนาที่พูดถึงเรื่องราวของพระองค์ไว้อย่างชัดเจนในชื่อเรื่อง อนาคตวงศ์ ถึงกระนั้น เนื้อหาของวรรณกรรมทั้ง 2 แห่งก็แตกต่างกัน ในล้านนานอกจากความเชื่อในเรื่องพระเมตเตยยะพุทธเจ้าที่ปรากฏในตอนท้ายของวรรณกรรมบาลี ที่ผู้เขียนหรือผู้ทำตั้งจิตปรารถนาขอให้ได้เกิดร่วมสมัยพระเมตเตยยะพุทธเจ้าแล้ว พุทธศาสนิกชนที่ต้องการไปเกิดร่วมสมัยพระเมตเตยยะพุทธเจ้าต้องฟังเทศน์มหาชาติเวสสันดรอย่างต่อเนื่องจนตลอดเวลาหนึ่งวัน ทำให้เกิดประเพณีการเทศน์มหาชาติเวสสันดรขึ้น

คำสำคัญ: พระเมตเตยยะ; วรรณกรรมพุทธศาสนา; ล้านนา

Abstract

The concept of Metteyya, the future Buddha, has been accepted in both Theravada and Mahayana Buddhism. However, he was mentioned very little in the main Theravada Pali cannon, the Tipitaka. Metteyya appeared later in the local Buddhist texts in Lanka and Lan Na called Anagatavamsa. The details of the two texts were differ. In Lan Na text, the belief in Metteyya exists at the end of the Pali literature in which the devotees would set their mind to be born in the age of the Metteyya. In order to be born at the age of

*ได้รับบทความ: 8 กันยายน 2564; แก้ไขบทความ: 8 พฤศจิกายน 2564; ตอรับตีพิมพ์: 2 กุมภาพันธ์ 2565

Received: September 8, 2021; Revised: November 8, 2021; Accepted: February 2, 2565

Metteyya, one needs to listen to Jataka for one day continuously. This practice promotes one of the important Buddhist tradition called mahajataka-vessantara preaching.

Keywords: Metteyya; Buddhist Literature; Lan Na

1. บทนำ

ศาสนาใหญ่ๆ ในโลกนี้ มีความคิดความเชื่อเรื่องพระผู้มาโปรดในอนาคตกาลเหมือนกัน คือในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู มีแนวคิดเรื่องกัลกิ (Kalki) หรือกัลกียาวตาร ซึ่งหมายถึงอวตารของพระวิษณุ หรือพระนารายณ์ผู้ซึ่งจะมาในรูปแบบของบุรุษผู้ขี่ม้าขาว ในกลุ่มศาสนาอับราฮัม ได้แก่ ศาสนายูดาห์ ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม มีพระเมสสิยาห์ หรือเมสสิอาห์ (Messiah) ซึ่งหมายถึง พระผู้ช่วยให้รอด และในศาสนาพุทธก็มีแนวคิดเรื่องพระเมตเตยยะ

คำว่า “เมตเตยย” เป็นภาษาบาลี ภาษาสันสกฤตสะกดว่า “เมตไตรย” ภาษาไทยมีคำเรียกแตกต่างกันออกไปหลายอย่าง เช่น พระศรีอริยเมตไตรย พระศรีอริยเมตไตรย พระศรีอาริย์ เป็นต้น พระเมตเตยยะเป็นพระพุทธเจ้าในอนาคตที่ถูกยอมรับกันทั้งในพระพุทธศาสนาเถรวาทและมหายาน ในพระพุทธศาสนาเถรวาท พระเมตเตยยะจะเป็นพระพุทธเจ้าองค์ที่ 26 และเป็นองค์ที่ 5 ในภัทรกัลป์นี้ ผู้ซึ่งจะอุบัติขึ้นในโลกเมื่อศาสนาพระโคตมะลึนสุดลง เรื่องราวของพระเมตเตยยะถูกกล่าวไว้ในพระไตรปิฎกทั้งในจกักรัตตสูตร ปาฏิหาริยสูตร ทิฆนิกาย และในพุทธวงศ์ขุททกนิกาย แต่ถูกกล่าวไว้เพียงเล็กน้อยเท่านั้น ส่วนในอรรถกถาก็ไม่มีการพูดถึงความเป็นมาของท่าน จะมีข้อความที่ปรากฏอยู่ก็เพียงการตั้งความปรารถนาให้ได้เกิดร่วมสมัยของท่านเท่านั้น แต่เรื่องของพระเมตเตยยะกลับมี

ปรากฏอย่างชัดเจนในคัมภีร์ชั้นหลังซึ่งถูกเขียนขึ้นในลังกา เช่น ทสโปธัสตูปัตติ อนาคตวงศ์ เป็นต้น

เมื่อพระพุทธศาสนาแบบลังกาวงศ์เข้ามาสู่ล้านนา ความคิดความเชื่อเรื่องนี้ก็ติดตามมาด้วย โดยเฉพาะในช่วงที่พระเถระชาวล้านนาเดินทางไปศึกษาพระพุทธศาสนาที่ลังกาแล้วเดินทางกลับมา พระเถระเหล่านั้น ได้เขียนงานทางพระพุทธศาสนาขึ้นมากมายทั้งอรรถกถา ฎีกา โยชนา ไวยากรณ์ และปกรณ์วิเสสต่างๆ เป็นภาษาบาลี ทำให้ยุคนั้นเป็นยุคทองของพระพุทธศาสนาในล้านนา วรรณกรรมภาษาบาลีของพระเถระชาวล้านนาได้รับการยอมรับเป็นอย่างมาก จนคณะสงฆ์ไทยได้ใช้เป็นหนังสือหลักและหนังสือประกอบการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คือ มงคลัตถทีปนีของพระสิริมังคลาจารย์ สมันตปาสา-ทิกา อตฺถโยชนา และอภิธัมมัตถวินิชาเย อตฺถโยชนา ของพระญาณกิตติ ต่อมาได้เริ่มมีการแปลวรรณกรรมบาลีเหล่านั้นเป็นภาษาล้านนา โดยเป็นการแปลแบบนิสสัยที่ยกคำบาลีหนึ่งคำหรือหนึ่งประโยคแล้วแปลออกเป็นภาษาล้านนา การแปลเช่นนี้ถูกเรียกอีกอย่างหนึ่งโดยผู้ปริวรรตว่า สำนวนล้านนา เช่น ธรรมบท สำนวนล้านนา มงคลัตถทีปนี สำนวนล้านนา มูลศาสนา สำนวนล้านนา เป็นต้น ในบรรดาวรรณกรรมสำนวนล้านนาเหล่านั้น บำเพ็ญ ะวิน (2535) ได้ปริวรรตงานวรรณกรรมเรื่อง อนาคตวงศ์

เมตเตยยสุตต์ และเมตเตยยวงส์ สำนวนล้านนา และวรรณกรรมนี้ก็ได้เผยแพร่และถูกศึกษาเป็นวงกว้าง อนาคตวงศ์สำนวนล้านนามีความแตกต่างจากอนาคตวงศ์ฉบับภาษาบาลีของลังกาทิ้งอย่างสิ้นเชิง เพราะฉบับภาษาบาลีของลังกานั้น กล่าวไว้แต่เพียงเรื่องราวพระเมตเตยยพุทธเจ้าเพียงพระองค์เดียว แต่ฉบับสำนวนล้านนานั้นได้กล่าวถึงพระพุทธเจ้าในอนาคตไว้ถึง 10 พระองค์ กล่าวโดยเฉพาะพระเมตเตยยพุทธเจ้าก็แตกต่างกันอย่างมาก ในขณะที่ฉบับภาษาบาลีกล่าวถึงพระราชาสังขจักรพรรดิทรงให้ทานและเข้าไปเฝ้าพระเมตเตยยพุทธเจ้าขอบรรพชา แต่ฉบับสำนวนล้านนากล่าวว่าพระยาสังขจักรพรรดิได้ใช้พระขรรค์ตัดพระศอกแล้วถวายพระเศียรแด่พระพุทธเจ้าสิริมัตตะแล้วตั้งความปรารถนาเป็นพระพุทธเจ้าในอนาคตซึ่งก็คือพระเมตเตยยพุทธเจ้า

ในคราวที่นายธรรมกร วังปรีชา หรืออดีตพระธรรมกร ฐานธมโม อดีตเจ้าสำนักสงฆ์หินกอง หรือภูค่าไก่อ บ้านนาแค หมู่ 4 ตำบลลำภู อำเภอมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ทำกโยติน ฆ่าตัวตายเพื่อถวายเป็นพุทธบูชา ต่อหน้ารูปปั้นที่เชื่อกันว่าเป็นพระยาสังขจักรพรรดิที่ถูกสร้างขึ้นที่สำนักของท่าน ซึ่งต่อมารูปปั้นได้ถูกทำลายไป การกระทำของนายธรรมกรในครั้งนั้นถูกมองว่าเป็นความเชื่อส่วนตัว เป็นการกระทำที่ผิดหลักพระพุทธศาสนา แต่ก็มีนักวิชาการอย่างเพ็ญสุภา สุขคตะ (2564) กล่าวว่า น่าจะมีแรงจูงใจมาจากคัมภีร์อนาคตวงศ์ของล้านนา

อาศัยเหตุนี้ ผู้ศึกษาจึงต้องการศึกษาถึงแนวคิดเรื่องพระเมตเตยยที่ปรากฏในวรรณกรรมพระพุทธศาสนาล้านนาทั้งในส่วนที่เป็นอดีต

ปัจจุบันและอนาคตของพระเมตเตยยพุทธเจ้า เพื่อคลายความสงสัยที่เกิดขึ้นในสังคมและแสดงถึงอิทธิพลของแนวคิดที่มีวิถีชีวิตของคนล้านนา

2. พระเมตเตยยในคัมภีร์พระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนาเถรวาทยอมรับความมีอยู่ของพระพุทธเจ้าเป็นจำนวนมากดังความที่ปรากฏในโอวาทปาฏิโมกข์ตอนท้าย (ที.ม. 10/90/51) ว่าเป็นคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลายและพระพุทธเจ้าทั้งหลายเหล่านั้น ก็ถูกระบุพระนามในมหาปาทานสูตร ที่มกนิทาย (ที.ม. 10/5/3) ว่ามีพระพุทธเจ้าในอดีต 6 พระองค์ คือ พระวิปัสสี พระสิขี พระเวสสกุ พระกกุสันธะ พระโกนาคมะ และพระกัสสปะ และพระพุทธเจ้าในปัจจุบัน 1 พระองค์ คือ พระโคตมะ และในพุทธวงศ์ ขุททกนิทาย (ขุ.พุทธ. 33/1-24/592-723) ก็กล่าวถึงพระพุทธเจ้าในอดีต 24 พระองค์ คือ พระทีปังกระ พระโกณฑัญญะ พระมังคละ พระสุมณะ พระเรวตะ พระโสภิตะ พระอนิมทัสสี พระปทุมะ พระนารทะ พระปทุมุตตระ พระสุเมธะ พระสุชาตะ พระปิยทัสสี พระอัทธทัสสี พระธัมมทัสสี พระสิทธัตถะ พระติสสะ พระปุสสะ พระวิปัสสี พระสิขี พระเวสสกุ พระกกุสันธะ พระโกนาคมะ พระกัสสปะ และพระพุทธเจ้าในปัจจุบันอีก 1 พระองค์ คือ พระโคตมะ และในปกิณณกคคาถาท้ายพุทธวงศ์ได้เพิ่มพระพุทธเจ้าเข้ามาอีก 3 พระองค์ คือ พระตณ्हังกระ พระเมธังกระ พระสรณังกระ รวมเป็น 28 พระองค์ ดังนั้นเมื่อรวมพระพุทธเจ้าทั้งหมดแล้วก็จะมีทั้งหมด 25 พระองค์ และถ้ารวมพระพุทธเจ้าในตอนท้ายของพุทธวงศ์เข้าไปด้วยก็จะได้ 28 พระองค์ การนับเอา

พระพุทธเจ้า 25 พระองค์ โดยเริ่มต้นที่พระทีปังกระนั้นก็เพราะว่าพระพุทธเจ้าโคตมะได้รับคำพยากรณ์จากพระองค์แล้วเริ่มบำเพ็ญบารมีตั้งแต่นั้นมา อีกอย่างหนึ่ง การนับเอาพระพุทธเจ้า 25 พระองค์นั้นก็เพื่อแสดงถึงความเก่าแก่ของคำสอนของพระโคตมะ ว่ามีมานานมากกว่าคำสอนของมหาวิระ ศาสตราของศาสนาเชน ผู้ซึ่งเป็นตริถังกรองค์ที่ 24 และเป็นองค์สุดท้ายของศาสนาเชน

นอกจากจะกล่าวถึงพระพุทธเจ้าในอดีตและปัจจุบัน 25 หรือ 28 พระองค์แล้วในพระไตรปิฎกยังได้กล่าวถึงพระพุทธเจ้าในอนาคตคือ พระเมตเตยยะไว้ในจักกวัตติสูตร ปาฏิหารคที่ขนิทายตอนว่าด้วยเมตเตยยพุทธูปบาท (ที.ปา. 11/107/78-79) ว่า

เมื่อมนุษย์มีอายุขัย 80,000 ปี พระผู้มีพระภาคพระนามว่าเมตเตยยะ จักเสด็จอุบัติขึ้นในโลก พระองค์เป็นพระอรหันต์ ตรัสรู้ด้วยพระองค์เองโดยชอบ เพียบพร้อมด้วยวิชาและจรณะ เสด็จไปดีรู้แจ้งโลกเป็นสารณีกัมมที่ควรฝึกได้อย่างยอดเยี่ยมเป็นศาสดาของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลายเป็นพระพุทธเจ้า เป็นพระผู้มีพระภาคเหมือนตถาคตอุบัติขึ้นในโลกในบัดนี้ พระองค์จักแสดงธรรมอันมีความงามในเบื้องต้น มีความงามในท่ามกลางและมีความงามในที่สุด ประกาศพรหมจรรย์ พร้อมทั้งอรรถและพยัญชนะบริสุทธิ์บริบูรณ์ครบถ้วนพระองค์จักทรงบริหารภิกษุสงฆ์หลายพันรูป เหมือนตถาคตบริหารภิกษุสงฆ์หลายร้อยรูปในบัดนี้ ฉะนั้น

ส่วนในพุทธวงศ์ ขุททกนิกาย (ขุ.พุทธ. 33/19/723) มีความว่า “บัดนี้ เราเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระนามว่า

เมตเตยยจักมี (ในอนาคต) แม้พระพุทธเจ้า 5 พระองค์ก็ทรงเป็นนักปราชญ์อนุเคราะห์สัตว์โลก” ขณะเดียวกัน ในพุทธวงศ์ยังจัดแบ่งพระพุทธเจ้าไว้ในแต่ละช่วงเวลา คือ สารกัลป์ มีพระพุทธเจ้าที่ตรัสรู้ 4 พระองค์ มณฑกัลป์ 6 พระองค์ วรกัลป์ 6 พระองค์ สารมณฑกัลป์ 8 พระองค์ และภัทรกัลป์ 5 พระองค์ โดยมีพระเมตเตยยพุทธเจ้าเป็นองค์สุดท้ายและจะมาตรัสรู้ในอนาคต

การพูดถึงพระเมตเตยยพุทธเจ้าในพระพระไตรปิฎกมีข้อความเพียงเล็กน้อยอยู่เท่านั้น ซึ่งแตกต่างจากการพูดถึงพระพุทธเจ้าพระองค์อื่นๆ รวมทั้งพระโคตมะด้วยที่จะให้ทั้งชาติกำเนิด พระนามเดิม พระบิดา พระมารดา พระมเหสี พระโอรส วิธีการเสด็จออกบรรพชา ชื่อต้นไม้ที่ตรัสรู้ ชื่อของอัครสาวก ตลอดถึงพระชนมายุ

ในอรรถกถาทั้งหลายเมื่อพูดถึงพระพุทธเจ้าก็ปรากฏเฉพาะ 28 พระองค์เป็นส่วนมาก แม้กระทั่งในมจรุทธวิลาสินี ซึ่งเป็นอรรถกถาของพุทธวงศ์ก็กล่าวถึงพระเมตเตยยพุทธเจ้าเพียงเล็กน้อยเหมือนในพระไตรปิฎก ในคัมภีร์วิสุทธิมรรค พระพุทธโฆษาจารย์ (2547, หน้า 709-710) ได้กล่าวถึงพระเมตเตยยพุทธเจ้าไว้ในการอธิบายอนาคตังสญาณว่า ในอนาคต พระผู้มีพระภาคทรงพระนามว่า เมตเตยยะ จักทรงอุบัติ พราหมณ์นามว่า สุพรหม จักเป็นพระบิดาของพระองค์ นางพราหมณีชื่อว่า พรหมวดีจักเป็นพระมารดาและในตอนท้ายของคัมภีร์นี้ท่านได้ตั้งความปรารถนาเอาไว้ให้คัมภีร์วิสุทธิมรรคอยู่กับโลก ตราบเท่าที่คำว่า พระพุทธเจ้าปรากฏ ซึ่ง ณ ที่นี้ก็คงหมายถึงนามของพระเมตเตยยพุทธเจ้าด้วยส่วนในอรรถกถาอื่นๆ ถ้าจะมีคำว่า

เมตเตยย ปรากฏ ก็จะเป็นเพียงความปรารถนาของผู้เขียนคัมภีร์ที่จะได้เกิดร่วมสมัยเดียวกันกับพระเมตเตยยะเท่านั้น

แนวคิดเรื่องพระเมตเตยยะได้เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายในลังกา เมื่อพระกัสสปเถระแห่งโจฬมณฑลในอินเดียตอนใต้ ได้แต่งหนังสืออนาคตวงศ์ขึ้นในพุทธศตวรรษที่ 16 ลักษณะคำประพันธ์เป็นปฐยาวัตรฉันท์ ทั้งหมดมี 142 คาถา (Minayaff, 1986, pp. 35-53) ในตอนต้นได้กล่าวถึงพระพุทธเจ้าในอนาคต 10 พระองค์ แต่ในเนื้อหานี้ปรากฏเพียงเรื่องของพระเมตเตยยพุทธเจ้า ซึ่งเป็นอนาคตพุทธเจ้าองค์ที่ 1 เท่านั้น นอกจากนี้แล้วก็ปรากฏนามของพระเมตเตยยพุทธเจ้าในตอนท้ายของคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาอีกหลายคัมภีร์ เช่น มหาวงศ์ จุลวงศ์ อุบาสก เป็นต้น ซึ่งเป็นไปในลักษณะของการตั้งจิตอธิษฐานขอให้ได้เกิดร่วมสมัยของพระเมตเตยยะและเมื่อมีการคัดลอก (จาร) คัมภีร์ต่างๆ ผู้คัดลอกก็จะตั้งจิตอธิษฐานขอให้ได้เกิดร่วมสมัยของพระเมตเตยยะ แม้กระทั่งการสร้างพระพุทธรูป เจดีย์ ของพระมหากษัตริย์ในลังกาก็จะมีจารึกเพื่อขอให้เกิดร่วมสมัยของพระเมตเตยยะด้วยเช่นกัน (บัพเพญ ะวิน, 2535, หน้า 7-10) ทั้งหมดนี้เป็นการแสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญต่อโลกของพระเมตเตยยะที่จะมาในวันข้างหน้า

3. พระเมตเตยยะในวรรณกรรมพระพุทธศาสนาล้านนา

พระพุทธศาสนาเข้าสู่ล้านนาตั้งแต่สมัยของพระนางจามเทวี ดังข้อความที่ปรากฏใน

จามเทวีวงศ์ (พระโพธิ์รังสี, 2515, หน้า 89) ว่า

“...ฝ่ายพระนางพร้อมด้วยบริวารหมู่ใหญ่ จำพวกละ 500 กับพระมหาเถรทรงไตรปิฎก 500 องค์ ลงเรือมาตามแม่น้ำพิงค์ 7 เดือนจึงบรรลุถึงเมืองนี้...”

เมื่อพระเจ้ากือนา กษัตริย์องค์ที่ 5 แห่งราชวงศ์มังรายขึ้นครองราช (พ.ศ.1898-1928) พระองค์จะปรับปรุงพระพุทธศาสนา จึงส่งทูตไปขอพระสมณเถระจากสุโขทัยซึ่งได้รับการบวชในลัทธิลังกาวงศ์จากพระอุทุมพรบุปผมหาสวามีแห่งนครพนม เมื่อพระสมณะเดินทางขึ้นมา พระเจ้ากือนาเสด็จไปต้อนรับที่ลำพูน และให้ท่านจำพรรษาที่วัดพระยืน ในขณะเดียวกัน ก็สร้างวัดบุปผารามขึ้นในบริเวณสวนดอกไม้ทิศตะวันตกของเมืองเชียงใหม่เสร็จแล้ว จึงได้นิมนต์พระสมณเถระมาพำนักในวัดดังกล่าว ในปี พ.ศ.1915 พร้อมทั้งสถาปนาให้เป็น พระสมณวิมลนามมหาสวามี ในช่วงเวลานี้พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรือง พระสงฆ์มีวัตรปฏิบัติที่เคร่งครัด รูปแบบการปฏิบัติของวัดสวนดอกไม้กลายเป็นแบบอย่างของพระสงฆ์เกือบทั้งอาณาจักร มีพระภิกษุสามเณรจำนวนมากจากหัวเมืองต่างๆ เช่น เชียงตุง เชียงแสน เชียงราย มาศึกษาเล่าเรียนในสำนักของท่านสมณเถระ (วิโรจน์ อินทนนท์, 2539, หน้า 30)

ถึงสมัยของพระเจ้าสามฝั่งแกน (พ.ศ. 1954-1984) มีพระอยู่รูปหนึ่งชื่อพระมหาญาณคัมภีร์ (หรือพระธรรมคัมภีร์) ซึ่งเป็นศิษย์ของพระมหาโพธิ์ธัมมกิตติ วัดนันทาราม ได้ศึกษาคัมภีร์พระไตรปิฎกและคัมภีร์อื่นๆ โดยเฉพาะคัมภีร์รูปสัททาจนแตกฉาน แล้วพบว่าสิ่งที่คณะสงฆ์ในยุคนี้

ปฏิบัติอยู่ผิดพระธรรมวินัย จึงได้เดินทางเพื่อไปศึกษาพระพุทธศาสนาที่เมืองลังกา พร้อมกับได้บวชแปลงโดยคณะสงฆ์ลังกา เมื่อ พ.ศ. 1968 เมื่อจะเดินทางกลับมายังเมืองเชียงใหม่พระมหาญาณคัมภีร์ได้นิมนต์พระสงฆ์ชาวลังกามาด้วย 2 รูป คือพระมหาวิกกมพาหุ และพระมหาอุตตมปัญญาเพื่อให้มาเป็นพระอุปัชฌาย์อุปสมบทกุลบุตรในเมืองเชียงใหม่ (พระรัตนปัญญาเถระ, 2515, หน้า 121)

เมื่อมาถึงเชียงใหม่แล้วคณะสงฆ์ดังกล่าวได้เผยแผ่พระศาสนาตามที่ศึกษา ทำให้เกิดคณะสงฆ์ขึ้นอีกสำนักหนึ่งในเมืองเชียงใหม่ เรียกว่า คณะสงฆ์สีหลปักข์ มีศูนย์กลางอยู่ที่วัดป่าแดงซึ่งคณะสงฆ์วัดป่าแดงนี้ได้กล่าวตำหนิคณะสงฆ์วัดสวนดอกว่ามีวัตรปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องตามพระธรรมวินัย (ยุพิน เข้มมุกต์, 2531, หน้า 33)

เมื่อพระเจ้าติโลกราชหรือติโลกราช (พ.ศ. 1985-2020) ขึ้นครองราชย์ พระองค์ทรงเลื่อมใสพระสงฆ์นิกายป่าแดง ทรงอุปถัมภ์นานับการทรงออกผนวชในนิกายนี้เป็นเวลา 7 วัน ด้วยเหตุที่พระญาณคัมภีระเป็นที่เคารพนับถือของพระเจ้าติโลกราชเป็นอย่างมาก จึงเป็นแรงบันดาลใจให้พระสงฆ์จากล้านนาเดินทางไปศึกษาพระพุทธศาสนาที่ลังกาเป็นจำนวนมาก พ.ศ. 2020 พระเจ้าติโลกราชทรงให้ความอุปถัมภ์การทำสังคายนาที่วัดมหาโพธาราม (วัดเจ็ดยอด) นับเป็นสังคายนาครั้งแรกในประเทศไทย และเป็นสังคายนาครั้งที่ 8 ของโลก ผลของการทำสังคายนาครั้งนี้สามารถประสานความเข้าใจและการยอมรับซึ่งกันและกันได้ระดับหนึ่งของคณะสงฆ์วัดป่าแดงกับคณะสงฆ์วัดสวนดอก นอกจากนั้นยังเป็นผลให้มีความตื่นตัวในเรื่อง

การศึกษาและรณาคัมภีร์ภาษาบาลีมากขึ้น จนถึงยุครุ่งเรืองที่สุดในรัชสมัยของพระเมืองแก้ว คือมีการแต่งคัมภีร์ภาษาบาลีและล้านนาเป็นจำนวนมาก ถือได้ว่าเป็นยุคทองของวรรณกรรมพระพุทธศาสนาในล้านนา

ผลที่เกิดขึ้นจากการเดินทางไปศึกษาและสืบทอดพระพุทธศาสนาจากลังกา ทำให้พระสงฆ์ชาวล้านนามีความรู้เรื่องภาษาบาลีเป็นอย่างดี ทำให้เกิดความตื่นตัวในด้านการศึกษาคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา มีการแต่งคัมภีร์ภาษาบาลี การแปลและการแต่งคัมภีร์ภาษาล้านนาเพื่ออธิบายคัมภีร์พระไตรปิฎก พระธรรมวินัย และคัมภีร์ประเภทภาษาศาสตร์ ตำนาน ฯลฯ เป็นจำนวนมาก ดังจะเห็นได้จากผลงานวรรณกรรมภาษาบาลีที่สำคัญๆ และเป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นผลงานของนักปราชญ์ชาวล้านนา

งานวรรณกรรมพระพุทธศาสนายุคแรกเป็นภาษาบาลีที่เป็นทั้งพระไตรปิฎกและอรรถกถาที่นำเข้ามาโดยตรงจากลังกา จากนั้นก็มีการเขียนงานประเภทวงสวดทั้งหลายโดยได้ตัวอย่างจากอุปัชฌาย์ มหาวงศ์ จุลวงศ์ เป็นต้น ออกมาเป็นจามเทวีวงศ์ สิหิงคินิทาน ของพระโพธิรังสี งานเขียนที่พยายามเติมเต็มงานวรรณกรรมในสุโขทัยและอยุธยา เช่น เวสสันดร-ทีปนี จักรวาลทีปนี ของพระสิริมังคลาจารย์ งานที่อธิบายความเพิ่มเติมอรรถกถาพระไตรปิฎก เช่น สมันตปาสาทิกา อรรถโยชนา อัญญาสาธินิอรรถโยชนาและสัมโมหวิโนทนีอรรถโยชนา ของพระญาณกิตติ เป็นต้น ในงานวรรณกรรมภาษาบาลีทั้งหมดนั้นไม่ได้มีเนื้อหาที่พูดถึงพระเมตเตยยะเลย จะมีก็เพียงการตั้งความปรารถนาให้ได้เกิดร่วมสมัย

พระเมตเตยยะเท่านั้น เช่น ในตอนท้ายของ มังคลัตถปิณี พระสิริมังคลาจารย์ได้ตั้งความปรารถนาไว้ว่า เมื่อใดพระเมตเตยยะผู้นำโลกทรงอุบัติ เมื่อนั้นขอให้ข้าพเจ้าได้อยู่พร้อมพระพักตร์ สดับธรรมเทศนาของพระองค์ ครั้นสดับธรรมเทศนาของพระองค์แล้วก็ขอให้ได้บรรลุธรรมอันยอดเยี่ยม (พระสิริมังคลาจารย์, 2525, หน้า 481-482) และในตอนท้ายของจักรวาทปิณีกีปรากฏข้อความเดียวกัน (พระสิริมังคลาจารย์, 2523, หน้า 229)

สำหรับความเป็นมาของพระเมตเตยยะที่ปรากฏในงานวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนา ในล้านนาทั้งที่เป็นภาษาบาลี นิสสัยและโวหารนั้น มีอยู่อย่างกระจัดกระจายกันไป ในที่นี้ผู้เขียนขอนำเสนอโดยจัดเรียงลำดับในส่วนที่เป็นอดีต ปัจจุบันและอนาคต

1. ในส่วนที่เป็นอดีต การจะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธรเจ้าได้นั้น พระโพธิสัตว์ต้องบำเพ็ญบารมีมาเป็นอเนกอนันต์ เช่นกับพระพุทธรเจ้าโคตมะที่บำเพ็ญบารมีมาถึง 4 อสงไขยกับอีกแสนกัลป์ ในช่วงที่บำเพ็ญบารมีนั้นจะถูกเรียกว่าพระโพธิสัตว์ และต้องได้รับคำพยากรณ์จากพระพุทธรเจ้าที่มา ก่อนหน้า เมื่อพระพุทธรเจ้าโคตมะยังทรงพระชนม์อยู่นั้น พระองค์ได้พยากรณ์พระอชิตะซึ่งเป็นพระราชโอรสของพระเจ้าอชาตศัตรูว่าจะได้เป็นพระพุทธรเจ้าพระองค์หนึ่งในภัทรกัลป์นี้และในสมัยพระพุทธรเจ้าพรหมเทวะ พระเมตเตยยะเป็นอำมาตย์ชื่อว่าสิริคุตตะ ได้ตั้งความปรารถนาที่จะเป็นพระพุทธรเจ้าไว้ในใจ ในสมัยที่เป็นพระเถระนามว่า พระรัตนะ ได้รับการพยากรณ์ว่าจะได้เป็น

พระพุทธรเจ้าเป็นครั้งแรกจากพระมหุตตะพุทธรเจ้า (บำเพ็ญ ะวิน, 2535, หน้า 3; 114)

ในอนาคตวงศ์ล้านนา เมื่อพระสารีบุตรพุลคามถึงทานปรมัตถบารมีที่เมตเตย โปธิสัตว์ได้บำเพ็ญมา พระพุทธรเจ้าจึงตรัสว่า ในสมัยของพระพุทธรเจ้าสิริมัตตะ มีเมืองหนึ่งชื่อว่า อินทปัตถ์ เป็นเมืองที่อุดมสมบูรณ์ มีต้นกัลปพฤกษ์เกิดขึ้น 4 มุมเมือง ผู้คนปรารถนาสิ่งใดก็ไปสอยเอาจากต้นไม้นั้น พระราชาผู้ปกครองพระนามว่า สังขจักรพรรดิ พระองค์ได้ทราบข่าวการเกิดขึ้นของพระพุทธรเจ้าจากสามเณรรูปหนึ่ง จึงต้องการไปเฝ้าพระพุทธรเจ้า แต่ก็ทราบจากสามเณรว่าพระพุทธรเจ้าประทับอยู่ที่บุพพารามซึ่งอยู่ไกลจากเมืองที่อยู่เป็นอย่างมาก พระเจ้าสังขจักรพรรดิจึงสละราชบัลลังก์ มอบให้สามเณร แต่สามเณรปฏิเสธ พระองค์จึงได้มอบให้อำมาตย์ จากนั้นพระองค์พร้อมด้วยคนติดตามก็ออกเดินทางไปเฝ้าพระพุทธรเจ้า เริ่มแรกก็เดินไปจนเท้าทั้ง 2 แตกไม่สามารถเดินไปได้ จึงคลานไปจนเข้าทั้ง 2 แตก จึงใช้มือยันเอาอกุญไปกับแผ่นดินจนมือแตก ไม่สามารถจะเดินทางต่อไปได้ในเช้าวันนั้น พระพุทธรเจ้าสิริมัตตะได้เนรมิตรเป็นชายหนุ่มขับเกวียนผ่านไปทางนั้นแล้วรับเอาพระเจ้าสังขจักรพรรดิไปสู่อาราม ในระหว่างทางก็ได้ประทานโอสถทิพย์ให้จนพระเจ้าสังขจักรพรรดิกลับมามีอาการปกติดังเดิม เมื่อเดินทางถึงอารามชายหนุ่มขับเกวียนจึงให้พระเจ้าสังขะเดินเข้าไปในอาราม ส่วนตัวเองขับเกวียนไปได้หน่อยหนึ่งก็กลับเพศเป็นพระพุทธรเจ้าเสด็จเข้าป้าน้อยในวิหารรอบพระเจ้าสังขะ พระเจ้าสังขะได้สนทนารธรรมและฟังธรรมของพระพุทธรเจ้าสิริมัตตะแล้วรำพึงว่าไม่มี

ไทยธรรมอันใดที่ควรค่าแก่การถวายเพื่อบูชา
อมตธรรม จึงได้เอาพระขรรค์ตัดพระเศียรถวาย
พร้อมกับการตั้งจิตอธิษฐานขอเป็นพระพุทธเจ้า
ในอนาคต

อินสม ไชยชมพู (2544, หน้า 9) กล่าวว่า
พระเมตเตยยะเคยเป็นนายควาญช้างและเล่าเรื่อง
นี้ไว้ว่า หลังจากที่พระมหากัสสปะเข้าสู่นิพพานใน
ละแวกภูเขา 3 ลูก อันมีอยู่ในเมืองท้อ ภูเขา 3 ลูก
ก็ประชุมกันเข้าเป็นลูกเดียว ปกปิดกำบังศพนีให้
ปรากฏแก่คนทั้งหลาย ต่อมาเมื่อพระเมตเตยยะเจ้า
ลงมาตรัสเป็นพระพุทธเจ้าในโลก พระองค์จึงเอาศพ
ของพระมหากัสสปะขึ้นใส่บนฝ่าพระหัตถ์เบื้องขวา
ในทันใดนั้นเปลวไฟก็บังเกิดในกายแห่งพระเถระ
สังหารศพให้เป็นจุณไปบนฝ่าพระหัตถ์แห่งพระ
เมตเตยยะ จึงจะสิ้นเวรที่พระองค์ได้กระทำแก่
พระยาช้างเมื่อครั้งเสวยชาติเป็นนายควาญช้าง

อินสม ไชยชมพู (2546) กล่าวถึงบุพกรรม
ของพระเมตเตยยะว่า ได้เกิดมาเป็นลูกแม่กาเผือก
พร้อมกับด้วยพระพุทธเจ้าอีก 4 พระองค์ คือ
พระกุกสันธะ พระโกนาคมนะ พระกัสสปะ พระโคตมะ
สำหรับตัวท่านเองนั้นนาคได้เอามาเลี้ยง ต่อมาได้
ออกบวชเป็นฤาษี

ถึงแม้ว่าจะได้บำเพ็ญบารมีมาเป็นอนเณก
อนันต์ แต่ที่ปรากฏตามวรรณกรรมล้านนา
พระเมตเตยยพุทธเจ้าเคยเป็น พระอชิตะ พระเจ้า
สังขจักรพรรดิ สิริคุตตอำมาตย์ นายควาญช้าง ฤาษี
 เป็นต้น

2. ในส่วนที่เป็นปัจจุบันวรรณกรรม
พระพุทธศาสนาในล้านนาระบุไว้ตรงกันว่า ปัจจุบันนี้
พระเมตเตยยะเป็นเทพบุตรอยู่ในสวรรค์ชั้นดุสิต

จะมีแตกต่างกันอยู่บ้างก็เพียงแต่อนาคตวงศ์ได้รับบุ
นามของเทพบุตรนั้นด้วยว่าสังขเทพบุตร ในขณะที่
เมตเตยยสุตต์และเมตเตยยวงส์ไม่ได้ระบุนาม
แต่ใช้คำว่า เทพบุตรเมตเตยยโพธิสัตว์ส่วนในคัมภีร์
มาลัยปลาญ (อินสม ไชยชมพู, 2544, หน้า 7) ก็ได้
ระบุนามโดยกล่าวถึงพระมาลัยว่า ได้นำดอกไม้
ที่ขายเชิญใจขึ้นไปไหว้พระเกศแก้วจุฬามณีบน
สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ในวันขึ้น 15 ค่ำ ได้พบกับเทพบุตร
ผู้ซึ่งจะมากเกิดเป็นพระเมตเตยยะซึ่งลงมาจาก
สวรรค์ชั้นดุสิตพร้อมด้วยเทพบุตรและเทพธิดา
หลายแสนโกฏิเพื่อไหว้พระเกศแก้วจุฬามณีเช่นกัน

3. ในส่วนที่เป็นอนาคต อนาคตวงศ์
ล้านนาล้านนาไม่ได้พูดถึงโลกอนาคตของสังขเทพบุตร
แต่เมตเตยยสุตต์และเมตเตยยวงส์กลับพรรณนา
สภาพสังคม และลักษณะของพระเมตเตยย
พุทธเจ้าไว้อย่างชัดเจนว่า พระเมตเตยยพุทธเจ้า
จะเสด็จอุบัติเป็นพระพุทธเจ้าในอนาคต โดยพระองค์
จะลงมาประสูติในตระกูลพราหมณ์ผู้เป็นปุโรหิตา
จารย์แห่งพระเจ้าสังขจักรพรรดิ เมืองเกตุม-วดี
พระบิดามีนามว่า สุพรหม พระมารดามีนามว่า
พรหมวดี เมื่อครบทศมาสก็ประสูติ ณ ที่ป่าอิสิปตน
มฤคทายวัน ได้รับการขนานนามว่า อชิตะ มีจันทร์
มูขีพราหมณ์เป็นอัครภรรยา ครอบครองสมบัติอยู่
ในแพศมราวาสอยู่ 4 หมื่นปี มีบุตรนามว่า พรหม
วัฒนกุมาร ขณะดำรงจะออกบวชนั้นปราสาทจะ
เลื่อนลอยขึ้นบนอากาศลงมาประดิษฐาน ณ
ต้นกาคะทิง พระองค์จะลงจากปราสาท ถือนาถา
กาสาวพัสดร์แล้วทรงบรรพชา พระองค์จะบำเพ็ญ
ทุกรกิริยา 7 วัน และบรรลุเป็นพระสัพพัญญุตญาณ
ในวันวิสาขบูชา ใต้ต้นไม้บุณนาค พระอัครสาวก

เบ็องขวานามว่า อโสกเถระ เบ็องซ้ายนามว่าพรหมเทวเถระ ภิกษุผู้อุปฐากนามว่าสีหนาทเถระ ภิกษุณีผู้เป็นอัครสาวิกา 2 องค์นามว่า ปทุมเถรี และสุมณาเถรี มหาอุบาสก 2 คน นามว่าสุทธอุบาสก และสังขอุบาสก มหาอุบาสิกา 2 คน นามว่ายสวดี และสังฆทินนา พระองค์จะประกาศพระพุทธศาสนา จะทรงแสดงธรรมพร้อมด้วยอรรถและพยัญชนะ ให้งามในเบื้องต้น งามในท่ามกลางและงามในที่สุด พระองค์จะทรงโปรดเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย ให้รู้ตามจนกระทั่งพระชนมายุครบ 84,000 ปี

พระพุทธพุกามและพระพุทธญาณ (2544, หน้า 280) กล่าวว่า สุพรหมพราหมณ์ผู้เป็นพระบิดานั้น ในอดีตคือ พระยาากาภวันติสสะ ผู้ได้สร้างวิหาร 16 หลังมีต้นว่า อโสกบรรพตวิหาร และสมุทรวินิจฉัย ส่วนนางพรหมวดีพราหมณี ผู้เป็นพระมารดานั้น ในอดีตคือพระนางวิการราชเทวี ผู้เป็นเทวีของพระยาากาภวันติสสะนั่นเอง

เกี่ยวกับพระวรกายของพระเมตเตยยพุทธเจ้านั้นทั้งเมตเตยยสุตต์และเมตเตยยวงส์ได้พรรณนาไว้ว่า พระวรกายสูง 88 ศอก หน้าอกกว้าง 25 ศอก ตั้งแต่สะดือถึงกระดูกต้นแขน 22 ศอก ตั้งแต่กระดูกต้นแขนถึงกระหม่อม 22 ศอก ช่วงแขนยาว 24 ศอก หูยาว 7 ศอก ตายาว 4 ศอก คี้วยาว 14 ศอก หว่างคิ้วกว้าง 4 ศอก จมูกยาว 7 ศอก ริมฝีปากยาว 10 ศอก มวยผมสูง 20 ศอก หน้ากว้าง 20 ศอก ประกอบด้วย ปุริสลักษณะ 32 และอนพยุขะ 80

ในขณะที่เมตเตยยสุตต์และเมตเตยยวงส์สำนวนล้านนา ได้กล่าวถึงอนาคตพุทธเจ้าเพียงพระเมตเตยยพุทธเจ้าพระองค์เดียว แต่อนาคตวงศ์

สำนวนล้านนากล่าวถึงพระพุทธเจ้าในอนาคตอีก 9 พระองค์ คือ พระรามพุทธเจ้า พระธรรมราชพุทธเจ้า พระธรรมสามิพุทธเจ้า พระนารทะพุทธเจ้า พระรังสิมนิพุทธเจ้า พระเทวาทะพุทธเจ้า พระนรสีหพุทธเจ้าพระติสสพุทธเจ้าและพระสุมังคลพุทธเจ้า และเป็นที่น่าสังเกตว่า สภาพสังคมในยุคสมัยของพระพุทธเจ้าในอนาคตเกือบทุกพระองค์มีต้นกัลปพฤกษ์เกิดขึ้น 4 มุมเมือง ใครต้องการสิ่งใดก็ไปสอยเอาจากต้นกัลปพฤกษ์นั้น ยกเว้นสมัยของพระธรรมราชพุทธเจ้า พระนารทพุทธเจ้าและพระรังสิมนิพุทธเจ้า

4. สรุป

แนวคิดเรื่องพระเมตเตยยะที่ปรากฏในวรรณกรรมพระพุทธศาสนาล้านนา ตามที่กล่าวมานี้ มีเพียงในส่วนที่เป็นปัจจุบันและอนาคตเท่านั้นที่เป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป ในส่วนที่เป็นอดีตนั้นแทบจะไม่ใช่ที่รู้จักกันเลยนอกจากในวงวิชาการเท่านั้น ดังนั้น ถ้าจะบอกว่าแนวคิดที่เป็นส่วนอดีตมีอิทธิพลต่อความคิดของคนล้านนาแล้ว เป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยาก ส่วนแนวคิดที่เป็นปัจจุบันนั้น เป็นที่รับรู้รับทราบกันโดยทั่วไปว่า ขณะนี้พระเมตเตยยะเสวยพระชาติเป็นเทพบุตรอยู่บนสวรรค์ชั้นดุสิต การถวายประทีปพันดวง ข้าวพันก้อน ดอกไม้พันดอก (ดอกบัว ดอกป่าน กาสะลอง) เทียนเล่มเล็กหนึ่งพันช่อ ตู้งหนึ่งพัน เพื่อเป็นการบูชาต่อพระองค์จึงเกิดขึ้นในช่วงเดือนยี่เป็ง (12 เดือน) และที่มีอิทธิพลต่อความคิดความเชื่อของคนล้านนาเป็นอย่างมากคือในส่วนที่เป็นอนาคตที่พระองค์จะมาเกิดเป็นพระเมตเตยยพุทธเจ้า ทั้งในวรรณกรรมเมตเตยยวงส์

และมาลัยปลายกล่าวไว้ว่า ผู้ต้องการไปเกิดร่วมสมัยพระเมตเตยยะต้องฟังเทศน์มหาชาติเวสสันดร 13 กัณฑ์ให้จบ โดยไม่ขาดตอนในเวลาหนึ่งวัน ความคิดความเชื่อนี้ก่อให้เกิดประเพณีการเทศน์มหาชาติเวสสันดรในช่วงเดือนยี่เพ็ญมาถึงเดือน 4 เพ็ญซึ่งประเพณีนี้ถูกเรียกกันในล้านนาว่า ประเพณีตั้งธรรมหลวง และก่อนที่พระสงฆ์จะเทศน์มหาชาติเวสสันดรนั้นจะเทศน์มาลัยต้นและมาลัยปลายก่อนเพื่อให้ผู้ฟังได้ทราบถึงอันสืบของการฟังมหาชาติเวสสันดร อนึ่ง เมื่อมีการบำเพ็ญกุศลศพบ่อยครั้งเจ้าภาพจะนิมนต์ให้พระเทศน์วรรณกรรมหรือคัมภีร์มาลัยโปรดโลก ซึ่งเป็นคัมภีร์เดียวกันกับมาลัยต้น ต่างกันเพียงการเรียกชื่อคัมภีร์เท่านั้น

อีกประการหนึ่ง ที่คนต้องการเกิดร่วมสมัยพระเมตเตยยะนั้น เพราะในวรรณกรรมได้ระบุถึงเมืองเกตุมดีว่า ในสมัยนั้นจะมีความอุดมสมบูรณ์ ต้นกล้วยพฤษภจะเกิดขึ้น 4 มุมเมือง ผู้ที่มีความต้องการสิ่งใดก็ให้ตั้งจิตอธิษฐานแล้วไปสอยเอาจากต้นกล้วยพฤษภนั้น จากแนวคิดนี้ทำให้เกิดคติการตั้งต้นกล้วยพฤษภและการสอยต้นกล้วยพฤษภในงานปอยหลวง(การเฉลิมฉลองเสนาสนะ ถาวรวัตถุต่างๆ ของวัด) ที่สำคัญยิ่งกว่าสิ่งใดๆ คือว่า การได้เกิดร่วมสมัยพระเมตเตยยะพุทธเจ้านั้นจะทำให้ได้ดวงตาเห็นธรรมเมื่อได้ฟังธรรมเทศนาของพระองค์

นอกจากนี้ ความคิดความเชื่อเรื่องพระเมตเตยยะพุทธเจ้ายังมีความสำคัญต่อคนล้านนา ผู้ซึ่งทำหน้าที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาเพราะก่อนจะประกอบพิธีกรรมใดๆ ก็จะกล่าวบทนมัสการพระพุทธเจ้าทั้ง 5 พระองค์ (1 ในนั้นคือ พระเมตเตยยะ) เสียก่อนว่า “นโม พุทธาย” ซึ่งคัมภีร์สัท

ทวิเสส เป็นคัมภีร์หนึ่งในล้านนาได้มีคำขยายความของคำว่า นโม พุทธายะ ไว้ว่า

น หมายถึง พระกกุสันธะ

โม หมายถึง พระโกนาคมะ

พุท หมายถึง พระกัสสปะ

ธา หมายถึง พระโคตรมะ

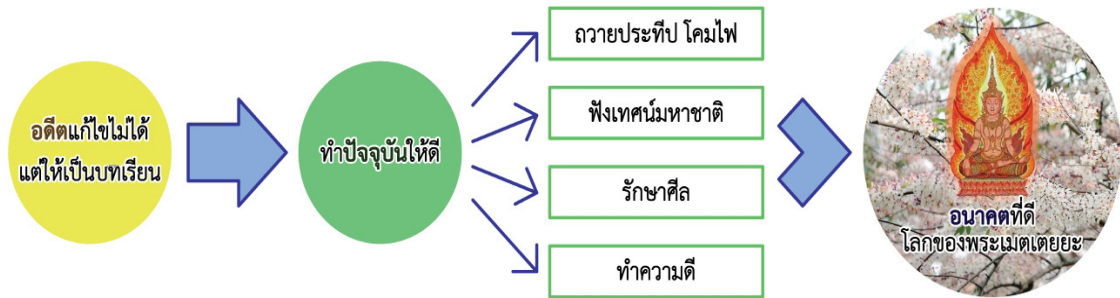
ยะ หมายถึง พระเมตเตยยะ

คติความเชื่อนี้กลายมาเป็นประเพณีในการเรียนหนังสือของคนไทยแต่โบราณ ที่ก่อนจะเรียน ผู้เรียนต้องประณมมือและกล่าวว่า นโม พุทธาย สิทธิ ก ข ค ง

5. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากแนวคิดเรื่องพระเมตเตยยะที่ปรากฏในวรรณกรรมพระพุทธศาสนาในล้านนา ทั้งในส่วนที่เป็นอดีต ปัจจุบัน และอนาคตนั้น จะเห็นได้ว่าชาวล้านนาไม่ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องที่เป็นอดีตของพระเมตเตยยะเหมือนกับเรื่องในอดีตของพระพุทธเจ้าองค์ปัจจุบัน ที่พระสงฆ์นิยมนำมาเทศน์ในพรรษาในชื่อ ธรรมคำวหรือธรรมชาดก แต่กลับให้ความสำคัญกับเรื่องราวที่เป็นปัจจุบันและอนาคตของพระเมตเตยยะเป็นอย่างมาก จนเกิดประเพณีฟังเทศน์มหาชาติเวสสันดร การจุดประทีปโคมไฟเพื่อบูชาพระเมตเตยยะ การทำความดี รักษาศีล เพื่อไปเกิดร่วมสมัยพระเมตเตยยะซึ่งเป็นโลกที่อุดมสมบูรณ์

ดังนั้น เราจึงเห็นความชาญฉลาดของโบราณจารย์ของล้านนาที่สอนไม่ให้ยึดกับอดีตทำปัจจุบันให้ดี เพื่อชีวิตที่ดีในอนาคตผ่านเรื่องราวของพระเมตเตยยะ

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- บำเพ็ญ ะวิน. (2535). *อนาคตวงศ์, เมตเตยยสูตร และเมตเตยวงศ์* ล้านนา. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- พระพุทฺธโสภาจารย์. (2547). *คัมภีร์วิสุทธิมรรค*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพุทฺธพุกาม และพระพุทฺธญาณ. (2544). *ตำนานมูลศาสนา*. เชียงใหม่: อนุพงษ์.
- พระโพธิธรรมาจารย์. (2515). *จามเทวีวงศ์ พงศาวดารเมืองหริภุญชัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.
- พระรัตนปัญญาเถระ. (2515). *ชินกาลมาลีปกรณ์*. กรุงเทพฯ: อนุสรณ์งานศพนางแสงทอง สุวรรณนิชกุล.
- พระสิริมงคลอาจารย์. (2523). *จักกวัตติปนิ*. กรุงเทพฯ: สำนักหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร.
- _____. (2525). *มงคลตถปิณี ทูติโย ภาโค*. กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- เพ็ญสุภา สุขคตะ. (2564). *ความตายที่เลือกเอง ผลพวงจาก ‘คัมภีร์อนาคตวงศ์’ ปฏิสัมพันธ์อันย้อนแย้ง ระหว่างความรุนแรงและความศักดิ์สิทธิ์ เมาต์ ตัดคอ ขอปณิธาน!* เข้าถึงได้จาก https://www.matichonweekly.com/culture/article_421248
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ยุพิน เข้มมุกต์. (2531). *สถาบันสงฆ์กับการเมืองและสังคมล้านนา พ.ศ. 1954-2101*. (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิโรจน์ อินทนนท์. (2539). *ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาในประเทศไทย*. เชียงใหม่: ภาควิชาปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อินสม ไชยชมพู. (2544). *คัมภีร์มัลลยปาลาย*. ลำพูน: ญาณโณ.
- _____. (2546). *คัมภีร์มูลตันทา*. ลำพูน: ญาณโณ.
- Minayaff, J. (1986). The Anagata-vamsa. *Journal of Pali Text Society*, 35-53.

